

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2021. január 14.*

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – EUMSZ 101. cikk – Kartellek – Közbeszerzési eljárások manipulálása – A jogsértési időszak meghatározása – Azon időszak belefoglalása, amelynek során a kartell résztvevői végrehajtották a versenyellenes megállapodást – A versenyellenes magatartás gazdasági hatásai – A jogsértés megszűnése a szerződés végleges odaítélésének időpontjában”

A C-450/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Finnország) a Bírósághoz 2019. június 13-án érkezett, 2019. június 10-i határozatával terjesztett elő

a **Kilpailu- ja kuluttajavirasto**

által indított,

az **Eltel Group Oy**,

az **Eltel Networks Oy**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök (előadó), R. Silva de Lapuerta, a Bíróság elnökhelyettese, a második tanács bírájaként eljárva, A. Kumin, T. von Danwitz és P. G. Xuereb bírák,

főtanácsnok: G. Pitruzzella,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Kilpailu- ja kuluttajavirasto képviseletében J. Nyländen, J. Broms, K. Leivo és T. Mattila, meghatalmazotti minőségben,
- az Eltel Group Oy és az Eltel Networks Oy képviseletében T. Saraste, M. Joutsimo, C. Wik és A. Paanajärvi asianajajat,
- a finn kormány képviseletében J. Heliskoski és A. Laine, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: finn.

- a német kormány képviselőjében R. Kanitz és J. Möller, meghatalmazotti minőségben,
- az olasz kormány képviselőjében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Fiorentino avvocato dello Stato,
- a lett kormány képviselőjében V. Soņeca, L. Juškeviča és K. Pommere, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében E. Paasivirta, G. Meessen és L. Wildpanner, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2020. szeptember 10-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 101. cikk értelmezésére irányul.
- 2 E kérelmet a Kilpailu- ja kuluttajavirasto (verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság, Finnország) által a markkinaoikeus (versenybíróság, Finnország) azon határozatának jogszerűsége tárgyában indított eljárás keretében terjesztették elő, amely elutasította e hatóság azon javaslatát, hogy az Eltel Group Oyt és az Eltel Networks Oyt (a továbbiakban együtt: Eltel) egyetemlegesen kötelezzék bíróság megfizetésére a finn és az uniós versenyjog általuk elkövetett megsértése miatt.

A finn jog

- 3 A 318/2004. sz. törvénnyel módosított kilpailunrajoituksista annettu laki 480/1992 (a versenykorlátozásokról szóló 480/1992. sz. törvény) (a továbbiakban: a versenykorlátozásokról szóló törvény) 22. cikke értelmében nem szabható ki bíróság többek között ugyanezen törvény 4. cikkének vagy az EUMSZ 101. cikknek a megsértése miatt, ha a versenykorlátozás megszűnésétől, vagy attól az időponttól számított öt éven belül, amikor a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság tudomást szerzett e versenykorlátozásról, nem terjesztettek bíróság kiszabására irányuló javaslatot a markkinaoikeus (versenybíróság) elé.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 4 2007. április 16-án a Fingrid Oyj – amely Finnországban a nagyfeszültségű villamos energia átviteli hálózatának tulajdonosa és az e hálózat fejlesztéséért felelős vállalkozás, továbbá az ilyen típusú energia átvitelével kapcsolatos munkák legnagyobb megrendelője – az ágazat gazdasági szereplői számára közzétett egy angol nyelven megszövegezett ajánlati felhívást, amely a Keminmaa és Petäjaskoski finnországi települések közötti nagyfeszültségű (400 kV-os) villamosenergia-átviteli vezeték (a továbbiakban: a szóban forgó nagyfeszültségű vezeték) kiépítésének munkáira vonatkozott. Ez az ajánlati felhívás kiemelte, hogy a rögzített árú ajánlatokat legkésőbb 2007. június 5-ig kellett benyújtani. A munkák befejezésének határidejeként az ajánlati felhívás 2009. november 12-ét jelölte meg.
- 5 2007. június 4-én az Eltel benyújtotta ajánlatát, ezt követően pedig elnyerte a szerződést.

- 6 2007. június 19-én az Eltel és a Fingrid aláírta a szóban forgó nagyfeszültségű vezeték építési munkáira vonatkozó szerződést. E munkákat 2009. november 12-én fejezték be. E munkák díjának utolsó részletét a Fingrid 2010. január 7-én fizette meg az Eltelnek.
- 7 2013. január 31-én az Empower Oy engedékenységi iránti kérelmet terjesztett a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság elé, amelynek alapján e hatóság vizsgálatot indított az e társaság és az Eltel közötti esetleges kartell tárgyában.
- 8 2014. október 31-én az említett hatóság hozzájárult ahhoz, hogy az Empowert engedékenységekben részesítse, és mentesítse őt minden szankció alól.
- 9 2014. október 31-i határozatával ugyanezen hatóság azt javasolta a markkinaoikeusnak (versenybíróság), hogy az Eltel Groupot és az Eltel Networkst egyetemlegesen kötelezze 35 000 000 euró összegű bírság megfizetésére, amiért azok megsértették a versenykorlátozásokról szóló törvény 4. cikkét és az EUMSZ 101. cikket, továbbá megállapodtak az Empowerrel a villamosenergia-átvitelre szolgáló finnországi nagyfeszültségű vezetékekkel kapcsolatban az árakról, a haszonkulcsokról, valamint a tervezési és építési munkák felosztásáról.
- 10 E határozatban a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság ezenkívül úgy ítélte meg, hogy olyan egységes és folyamatos jogsértésről volt szó, amelyet az Empower és az Eltel képviselői közötti olyan találkozók során hajtottak végre, amelyek alkalmával e képviselők megtárgyalták és időnként közösen továbbalakították a villamosenergia-átviteli vezetékekre vonatkozó jövőbeli közbeszerzésekkel kapcsolatos táblázatos becsléseket, azok árait és az elérhető haszonkulcsokat, valamint bizonyos munkák felosztását. E kartell legkésőbb 2004 októberében kezdődött, és megszakítás nélkül legalább 2011 márciusáig fennállt. A jogsértés Finnország egész területére kiterjedt, és alkalmas volt arra, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében hatással legyen a tagállamok közötti kereskedelemre.
- 11 2016. március 30-i határozatával a markkinaoikeus (versenybíróság) a versenykorlátozásokról szóló törvény 22. cikke alapján elutasította a bírságra irányuló javaslatot, mivel úgy ítélte meg, hogy az Eltel 2009. október 31. előtt felhagyott a versenykorlátozásban való részvétellel, ennél fogva pedig az erre vonatkozó jogsértés elévült abban az időpontban, amikor a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság e bíróság elé terjesztette a javaslatát, vagyis 2014. október 31-én. E bíróság szerint a kartell kétségtelenül kiterjedt a szóban forgó nagyfeszültségű vezeték építési munkáit megelőző tervezési munkákra, amelyeket külön-külön irányoztak elő, és amelyek 2007 januárjában fejeződtek be, viszont nem terjedt ki e nagyfeszültségű vezeték építési munkáira.
- 12 A verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság a markkinaoikeus (versenybíróság) határozatával szemben fellebbezést nyújtott be kérdést előterjesztő bírósághoz, a Korkein hallinto-oikeushoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Finnország), azt kérve, hogy helyezze hatályon kívül e határozatot, valamint szabja ki az Eltellel szemben a javasolt bírságot. E hatóság azt állítja, hogy a bírságra irányuló javaslata a versenykorlátozásokról szóló törvény 22. cikkében meghatározott ötéves határidőn belül érkezett meg a markkinaoikeushoz (versenybíróság). Ugyanis 2010. január 7-ig, vagyis addig az időpontig, amikor a Fingrid megfizette az Eltelnek a szóban forgó nagyfeszültségű vezeték építési munkáiért járó díj utolsó részletét, az e társaságokat kötelező szerződés még mindig hatályban volt, és alkalmazták a kartellból eredő jogellenes díjszabást. Az említett hatóság másodlagosan azt állítja, hogy a versenykorlátozás legkorábban 2009. november 12-én, e munkák befejezésével szűnt meg. A verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság szerint az a kivitelezési szerződés, amelyet egy kartellben részt vevő gazdasági szereplőnek ítéltek oda, igen konkrét és hosszan tartó hatásokat fejt ki a másik szerződő fél számára, akinek magasabb árat kell fizetnie annál, amely kartell hiányában lett volna irányadó, mivel e kifizetésre a projekt előrehaladásának megfelelően több éven át kerül sor. E szerződő fél így minden alkalommal, amikor teljesíti a kartell tárgyát képező munkák valamely részéért járó éves kifizetést, azt tapasztalná, hogy a szerződés hatásai közvetlenül megjelennének a tevékenységének az adott évre vonatkozó költségeiben, következésképpen pedig a gazdasági eredményeiben, valamint ezen túlmutatóan e szerződő félnek az érintett piacon fennálló versenyképességében. A jelen ügyben, mivel

a Fingrid a szóban forgó nagyfeszültségű vezeték építési munkáiért magasabb árat fizetett, mint amelyet kartell hiányában számítottak volna fel, e többletköltség a villamos energia végső felhasználók által fizetett szállítási árában is tükröződött volna.

- 13 Az Eltel a bizonyítékok mérlegeléséhez kapcsolódó okokból tagadja, hogy a szóban forgó nagyfeszültségű vezetékkel illetően bármilyen kartell állt volna fenn közte és az Empower között. Másfelől azt állítja, hogy az uniós versenyszabályok megsértésének időtartamát azon időszak figyelembevételével kell meghatározni, amelynek során a jogsértést elkövető vállalkozások végrehajtották a tiltott magatartást. Az ajánlati felhívás tárgyát képező munkák esetében az elévülési idő az ajánlat benyújtásának időpontjában veszi kezdetét, azaz a jelen esetben 2007. június 4-én. Az Eltel másodlagosan azt állítja, hogy ha az ár az ajánlat benyújtását követően még egyeztetések tárgyát képezheti, az elévülési idő a végleges szerződés megkötésének napján, vagyis a jelen esetben 2007. június 19-én veszi kezdetét. Az ajánlat benyújtását, vagy legkésőbb e szerződés aláírását követően az ajánlott vagy a szerződésben kikötött ár már nem fejt ki semmilyen piaci hatást, még akkor sem, ha a kérdéses projekt megvalósítása vagy az ahhoz kapcsolódó fizetési részletek teljesítése még több évig is eltart. Sem a munkák előrehaladásának üteme, sem pedig az ahhoz kapcsolódó fizetések időbeli beosztása nincs hatással az érintett piacon a versenyre, mivel e körülmények nem változtatnak a kikötött áron.
- 14 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a Bíróság még nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy miként kell meghatározni az EUMSZ 101. cikk megsértésének gazdasági hatásait és e jogsértés időtartamát olyan helyzetben, amelyben először is, egy kartellben részt vevő fél valamely harmadik személlyel kötött építési beruházásra irányuló szerződést az e kartell kontextusában kialakított áron; másodsor, a munkák több évvel e szerződés megkötését követően fejeződnek be, harmadszor pedig az ár kifizetése részletekben történik, amelyek közül bizonyos részleteket még a munkák befejezése után is teljesítenek.
- 15 Az 1976. június 15-i EMI Records ítéletből (51/75, EU:C:1976:85), az 1985. július 3-i Binon ítéletből (243/83, EU:C:1985:284), valamint a 2013. május 30-i Quinn Barlo és társai kontra Bizottság ítéletből (C-70/12 P, nem tették közzé, EU:C:2013:351) az következik, hogy a versenyellenes magatartás időtartamának értékelése szempontjából e magatartás gazdasági hatásainak, nem pedig a jogi formájának van jelentősége. Valamely versenykorlátozás gazdasági hatásai még az egységes és folyamatos jogsértés formális megszűnését követően is folytatódhatnak, például azon időszak végéig, amelynek során az összejátszáson alapuló árakat alkalmazták.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ez az ítélkezési gyakorlat megerősíti azt az állítást, amely szerint az EUMSZ 101. cikk olyan megsértése, mint amelyet az alapügyben a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság azonosított, egészen addig eltart, amíg a kartell folytán sérelmet szenvedő szerződő fél meg nem fizette az összejátszáson alapuló teljes árat, mivel ez az ár a szerződés teljesítésének időszaka során mindvégig gazdasági hatásokat gyakorol a tevékenységére. Ugyanakkor az említett ítélkezési gyakorlat közvetett módon alátámaszthatja azt az állítást is, amely szerint az összejátszáson alapuló ár hatásai az ajánlat benyújtásának vagy a végleges szerződés megkötésének időpontjáig tartanak, mivel az említett ár ezen időpontot követően már nem gyakorol hatást a piacra.
- 17 E körülmények között a Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Értelmezhető-e úgy az EUMSZ 101. cikk versenyjogi rendszere, hogy olyan helyzetben, amelyben a kartell egyik résztvevője a kartellen kívüli gazdasági szereplővel kötött a szóban forgó kartell tárgyát képezőhöz hasonló építési szerződést, a versenyjogi jogsértés az általa előidézett gazdasági hatások miatt azon időszak egészében fennáll, amelyben a szerződésből eredő szerződéses kötelezettségeket teljesítik, vagy a munkákért járó kifizetéseket teljesítenek a szerződő felek részére, vagyis azon időpontig, amelyben kifizetik a munkákért fizetendő utolsó részletet, vagy legalább azon időpontig, amelyben a szóban forgó munkákat befejezik;

vagy azt kell feltételezni, hogy a versenyjogi jogsértés csak azon időpontig tart, amelyben a jogsértést elkövető vállalkozás benyújtotta az érintett munkákra vonatkozó ajánlatát, vagy szerződést kötött a munkák elvégzéséről?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 18 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy mely időpontban kell úgy tekinteni, hogy megszűnik valamely vállalkozásnak az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének olyan megsértésében való feltételezett részvétele, amely abból áll, hogy a versenytársaival összehangolt módon jelentkezett valamely ajánlati felhívásra, amennyiben e felhívás során e vállalkozás nyert, és olyan építési szerződést kötött az ajánlatkérővel, amelynek teljesítése és a díj megfizetése időben szakaszosan elhúzódva történik.
- 19 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság szerint annak meghatározása során, hogy mely időpontban szűnik meg valamely vállalkozásnak az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének megsértésében való feltételezett részvétele, négy időpont képzelhető el, vagyis a következők: amikor az említett vállalkozás benyújtotta az ajánlatát; amikor megkötötték a szerződést; amikor sor került a kikötött díj utolsó részletének megfizetésére, illetve amikor befejezték a szerződés tárgyát képező építményt.
- 20 Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.
- 21 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodás létezéséhez elég az, hogy az érintett vállalkozások kifejezzék az arra irányuló közös akaratukat, hogy meghatározott piaci magatartást tanúsítanak (lásd ebben az értelemben: 1970. július 15-i ACF Chemiefarma kontra Bizottság ítélet, 41/69, EU:C:1970:71, 112. pont; 1980. október 29-i van Landewyck és társai kontra Bizottság ítélet, 209/78-215/78 és 218/78, nem tették közzé, EU:C:1980:248, 86. pont).
- 22 Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „összehangolt magatartás” fogalma olyan vállalkozások közötti együttműködést jelent, amelyek nem kötnek kifejezetten megállapodást, ám azt tudatosan helyettesítik egymás között olyan gyakorlati együttműködéssel, amely veszélyezteti a versenyt (2017. január 26-i Duravit és társai kontra Bizottság ítélet, C-609/13 P, EU:C:2017:46, 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 23 Az egyeztetés és az együttműködés ugyanezen rendelkezés értelmében vett „összehangolt magatartásnak” minősülő kritériumait az EUM-Szerződés versenyjogi rendelkezéseinek azon alapvető kiindulópontjára tekintettel kell értelmezni, amely szerint minden gazdasági szereplőnek önállóan kell meghatároznia a belső piacon folytatni kívánt politikáját (2017. január 26-i Duravit és társai kontra Bizottság ítélet, C-609/13 P, EU:C:2017:46, 71. pont).
- 24 E tekintetben az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésével ellentétes a gazdasági szereplők közötti bármely olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatfelvétel, amely jellegénél fogva vagy befolyásolja a tényleges, illetve potenciális versenytárs piaci magatartását, vagy feltárja az ilyen versenytárs előtt, hogy milyen piaci magatartásról döntöttek, illetve milyen piaci magatartást fontolgatnak, amennyiben e kapcsolatfelvétel célja vagy hatása a verseny korlátozása (lásd ebben az értelemben: 2017. január 26-i Duravit és társai kontra Bizottság ítélet, C-609/13 P, EU:C:2017:46, 72. pont).

- 25 Ezenkívül a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az ügyfélkör felosztásáról szóló megállapodások – az árakról szóló megállapodásokhoz hasonlóan – a legsúlyosabb versenykorlátozások kategóriájába tartoznak (lásd ebben az értelemben: 2015. július 16-i ING Pensii ítélet, C-172/14, EU:C:2015:484, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 26 Emlékeztetni kell arra is, hogy az „egységes és folyamatos jogsértésnek” a Bíróság ítélkezési gyakorlatában elismert fogalma olyan „átfogó terv” fennállását feltételezi, amelybe különböző cselekmények illeszkednek, azonos, a belső piacon fennálló versenyt torzító tárgyak alapján, és függetlenül attól, hogy e cselekmények közül egy vagy több önmagában és külön-külön is az EUMSZ 101. cikk megsértésének minősülhet (2020. október 22-i Silver Plastics és Johannes Reifenhäuser kontra Bizottság ítélet, C-702/19 P, EU:C:2020:857, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 27 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság vizsgálata által érintett vállalkozások azon magatartásai, amelyeket e hatóság azonosított, abból álltak, hogy e vállalkozások képviselői olyan találkozókat tartottak, amelyek során megtárgyalták és időnként közösen továbbalakították a villamosenergia-átviteli vezetékek építésére vonatkozó jövőbeli nyilvános ajánlati felhívásokkal kapcsolatos táblázatos becsléseket, azok árait, az elérhető haszonkulcsokat és ezen ajánlati felhívások felosztását, valamint abból, hogy az említett ajánlati felhívásokra összehangoltan jelentkeztek. E hatóság e magatartásokat az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző egységes és folyamatos jogsértésnek minősítette.
- 28 Ami az Eltel azon utolsó magatartásait illeti, amelyeket az említett hatóság olyannak tekintett, hogy azok e jogsértés körébe tartoznak, a Bíróság elé terjesztett iratanyagból kitűnik, hogy e hatóság megítélése szerint, mielőtt sor került volna az ajánlatok benyújtására a szóban forgó nagyfeszültségű vezeték építésére irányuló ajánlati felhívás keretében, amely minden egyes ajánlattevőtől megkövetelte, hogy rögzített árú ajánlatot tegyenek, az Eltel a versenytársával, az Empowerrel megállapodott az ajánlataik árairól. Ezt követően e társaságok benyújtották az ajánlataikat, az Eltel pedig az ajánlata alapján elnyerte a szerződést. Ez az ajánlat 2007. június 19-ig volt hatályban, amikor az Eltel és a Fingrid között szerződés jött létre az említett ajánlatban megjelölt áron.
- 29 A jelen ítélet 20-26. pontjában kifejtett megfontolásokból következik, hogy az ilyen magatartások, amennyiben azok tényleges megtörténte bizonyított, főszabály szerint alkalmasak arra, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértésnek minősüljenek.
- 30 Ami valamely vállalkozás ilyen jogsértésben való részvételének végét illeti, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk által létrehozott versenyjogi rendszer szempontjából annak van jelentősége, hogy a megállapodások, illetve az összejátszás vagy összehangolás bármely hasonló formái milyen gazdasági következményekkel járnak, semmint annak, hogy azok milyen jogi formát öltenek. Következésképpen a vállalkozások olyan kartelljei esetében, amelyek már megszűntek, az EUMSZ 101. cikk alkalmazásához elegendő, ha e kartellek az összejátszásra irányuló kapcsolatfelvételek formális megszűnését követően továbbra is kifejtik hatásaikat. A jogsértés időtartama tehát azon időtartam függvényében határozható meg, amelynek során a jogsértést elkövető vállalkozások végrehajtottak valamely olyan magatartást, amelyet az említett rendelkezés tilt. Így például a jogsértés időtartama felölelheti azt a teljes időszakot, amelynek során az összejátszáson alapuló árak érvényesültek, még akkor is, ha maga a kartell formálisan már megszűnt (lásd ebben az értelemben: 2013. május 30-i Quinn Barlo és társai kontra Bizottság ítélet, C-70/12 P, nem tették közzé, EU:C:2013:351, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 31 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, amint azt a jelen ítélet 28. pontja is felidézi, hogy a szóban forgó nagyfeszültségű vezeték építésére irányuló szerződéssel kapcsolatos ajánlati felhívásra történő összehangolt jelentkezés képezi az Eltel utolsó olyan magatartását, amelyet a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság úgy tekintett, hogy az az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe

ütköző egységes és folyamatos jogsértés körébe tartozik. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy e hatóság szerint az Eltel és az Empower egyrészt megegyeztek az ajánlataik áraiban, másrészt pedig az így összehangolt ajánlatok benyújtásával végrehajtották e megállapodást.

- 32 E feltételek mellett – fenntartva, hogy az elé terjesztett összes releváns körülmény mérlegelésével a kérdést előterjesztő bíróságnak kell végleges álláspontot kialakítania – meg kell állapítani, hogy az Eltelnek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése állítólagos megsértésében való részvételének időtartama lefedi azt a teljes időszakot, amelynek során e vállalkozás végrehajtotta azt a versenyellenes megállapodást, amelyet a versenytársaival kötött, ami magában foglalja azt az időszakot is, amelynek során az említett vállalkozás által benyújtott rögzített árú ajánlat hatályban volt, vagy alkalmas volt arra, hogy annak alapján az Eltel és a Fingrid között végleges szerződés jöjjön létre.
- 33 Ellentétben azzal, amit a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság, valamint a finn, a német és a lett kormány az írásbeli észrevételeiben állít, nem lehet úgy tekinteni, hogy az Eltelnek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése állítólagos megsértésében való részvétele olyan időszakot fed le, amely túlterjed azon az időpontra, amikor véglegesen meghatározták a szóban forgó nagyfeszültségű vezeték építésére vonatkozó szerződés alapvető jellemzőit, különösen pedig az e munkák ellenértékéért fizetendő teljes díjat.
- 34 Mint azt ugyanis lényegében a főtanácsnok is kiemelte az indítványának 33-35. pontjában, az uniós versenyszabályok által követett, a 2009. június 4-i T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343) 38. pontjában felidézett azon célkitűzés, amely nem kizárólag a versenytársak vagy a fogyasztók közvetlen érdekeit kívánja védelemben részesíteni, hanem a szóban forgó piac szerkezetét, ezáltal pedig magát a versenyt is, azt követeli meg, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének valamely megsértését annyi ideig tekintsék fennállóknak, amíg az érintett magatartásból eredő versenykorlátozás tart.
- 35 Márpedig, ami az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése által tiltott olyan magatartásokat illeti, amelyek egy közbeszerzés odaítélése keretében szervezett ajánlati felhívási eljárás azáltal történő manipulálásában nyilvánulnak meg, hogy a versenytársak között megállapodás jön létre az ezen ajánlati felhívás keretében megjelölendő árakról és/vagy a közbeszerzés odaítéléséről, a kartell versenykorlátozó hatásai főszabály szerint megszűnnek legkésőbb abban az időpontban, amikor a közbeszerzés alapvető jellemzőit, különösen pedig a közbeszerzés tárgyát képező termékek, munkák vagy szolgáltatások ellenértékéért fizetendő teljes árat véglegesen meghatározták, adott esetben azáltal, hogy szerződés jön létre az ajánlattevő és az ajánlatkérő között, mivel az utóbbit ebben az időpontban fosztják meg véglegesen attól a lehetőségtől, hogy a szóban forgó termékekhez, munkákhoz vagy szolgáltatásokhoz rendes piaci feltételek mellett jusson hozzá. A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy mikor határozták meg véglegesen a szóban forgó közbeszerzés alapvető jellemzőit, különösen pedig a szóban forgó nagyfeszültségű vezeték építési munkáinak ellenértékéért fizetendő teljes díjat.
- 36 E következtetést nem vonja kétségbe a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság, valamint a finn, a német és a lett kormány által az írásbeli észrevételeikben előadott azon érv sem, amely szerint azok a káros gazdasági következmények, amelyeket a kartell az Eltel és a Fingrid között létrejött szerződésben megállapított árra gyakorolt, egészen addig jelentkeztek, amíg ki nem egyenlítették ezen ár utolsó részletét is, és hátrányos gazdasági khatásaik lehettek az értékesítési lánc alsóbb szintjein, többek között abban a formában, hogy a Fingrid ügyfeleivel szemben magasabb villamosenergia-elosztási díjakat számítanak fel.
- 37 Mint azt ugyanis lényegében a főtanácsnok is kiemelte az indítványának 39. pontjában, meg kell különböztetni egyrészt a kartell versenykorlátozó hatásait, amelyek az ajánlattevő versenytársak kizárásából és/vagy az ügyfél választási lehetőségének esetleges művi korlátozásából állnak, és amelyek az ajánlatkérő azon lehetőségének sérelméhez vezetnek, hogy a megállapodás szerinti termékekhez, munkákhoz vagy szolgáltatásokhoz versenykörülmények között jusson hozzá, másrészt pedig az egyéb

piaci szereplőknél ebből eredően jelentkező szélesebb körű káros gazdasági hatásokat, amelyek jogcímén e piaci szereplők – mint azt az Európai Bizottság is hangsúlyozta az írásbeli észrevételeiben – nemzeti bíróság előtt kártérítést követelhetnek.

- 38 Ezenkívül azok a kérdések, hogy mennyi idő után évül el az ilyen kártérítési kereset, hasonlóképp pedig az ajánlatkérő esetleges azon keresete, amely az ajánlati felhívás jogszerűségének vitatására vagy a szerződés felmondására irányul, külön jogi kérdéseknek minősülnek ahhoz képest, hogy a versenyszabályok megsértése mely időpontban fejeződött be, és mennyi ideig lehet e jogsértésért szankciót kiszabni, mielőtt bekövetkezne az elévülés.
- 39 El kell utasítani a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság, valamint a finn és a német kormány által az írásbeli észrevételeikben megfogalmazott azon érvet is, amely szerint, ha az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben túl rövid jogsértési időtartamot vennének figyelembe, az ellentétes lenne az EUMSZ 101. cikk tényleges érvényesülésének követelményével, mivel az elévülési szabályok alkalmazása folytán a jogsértések nagyobb számban maradnának szankció nélkül.
- 40 Mint azt ugyanis lényegében a főtanácsnok is kiemelte az indítványának 45. és 46. pontjában, mivel az uniós jog a jogállamiságon alapuló Unióra jellemző alapelvek alapján elismeri magát azt az elvet, hogy a Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok által az EUMSZ 101. cikk megsértéseinek kivizsgálása és szankcionálása érdekében végezhető eljárási cselekmények elévülhetnek, e rendelkezés hatékony végrehajtása nem igazolhatja a jogsértés időtartamának az azzal szembeni fellépés érdekében történő mesterséges meghosszabbítását.
- 41 Az eddigi megfontolások összességéből az következik, hogy az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy ha az a vállalkozás, amely feltételezhetően részt vett e rendelkezés olyan egységes és folyamatos megsértésében, amelynek utolsó tényállási eleme abból állt, hogy a versenytársaival összehangolt módon jelentkezett egy építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződés odaítélése céljából közzétett ajánlati felhívásra, elnyerte e közbeszerzést, és az ajánlatkérővel olyan építési szerződést kötött, amely meghatározta e közbeszerzés alapvető jellemzőit, különösen pedig az említett munkák ellenértékeként fizetendő teljes díjat, amely munkák teljesítése és a díj megfizetése időben szakaszosan elhúzódva történik, a jogsértési időszak az azon időpontig terjedő időszaknak felel meg, amikor aláírásra kerül az említett vállalkozás és az ajánlatkérő közötti azon szerződés, amely a vállalkozás által összehangolt módon benyújtott ajánlat alapján jött létre. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy mikor határozták meg véglegesen a szóban forgó közbeszerzés alapvető jellemzőit, különösen pedig a munkák ellenértékeként fizetendő teljes díjat.

A költségekről

- 42 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy ha az a vállalkozás, amely feltételezhetően részt vett e rendelkezés olyan egységes és folyamatos megsértésében, amelynek utolsó tényállási eleme abból állt, hogy a versenytársaival összehangolt módon jelentkezett egy építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződés odaítélése céljából közzétett ajánlati felhívásra, elnyerte e közbeszerzést, és az ajánlatkérővel olyan építési szerződést kötött, amely meghatározta e közbeszerzés alapvető jellemzőit, különösen pedig az említett munkák ellenértékeként fizetendő teljes díjat, amely munkák teljesítése és a díj megfizetése időben

szakaszosan elhúzódva történik, a jogsértési időszak az azon időpontig terjedő időszaknak felel meg, amikor aláírásra kerül az említett vállalkozás és az ajánlatkérő közötti azon szerződés, amely a vállalkozás által összehangolt módon benyújtott ajánlat alapján jött létre. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy mikor határozták meg véglegesen a szóban forgó közbeszerzés alapvető jellemzőit, különösen pedig a munkák ellenértékéért fizetendő teljes díjat.

Aláírások